

Prawo dostępu do danych a prawo przenoszalności – porównanie celu regulacji, zakresu i przesłanek stosowania

adw. Katarzyna Syska¹

Celem niniejszego artykułu jest ustalenie różnic między prawem dostępu do danych osobowych a prawem do przenoszenia danych osobowych na gruncie przepisów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27.4.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE². W pierwszej kolejności przedstawiony będzie cel regulacji prawa dostępu do danych oraz prawa przenoszalności danych. W dalszej części zawarta jest analiza porównawcza dotycząca przesłanek stosowania każdego z praw, ograniczeń ich stosowania, zakresu danych przekazywanych na podstawie każdego z praw, formatu przekazywania danych, a także zakresu obowiązków administratora w przypadku zgłoszenia żądania skorzystania z prawa dostępu lub prawa do przenoszenia danych. Ponadto w tekście wskazuje się na praktyczne problemy, które mogą się pojawić przy odpowiadaniu na żądania osób, których dane dotyczą, co do skorzystania z tych praw.

Uwagi wstępne

Prawo dostępu do danych osobowych jest podstawowym prawem związanym z przetwarzaniem danych. Pozwala ono osobom, których dane dotyczą, kontrolować wykorzystywanie ich danych osobowych³. Jego celem jest więc zapewnienie transparentności (przejrzystości) przetwarzania danych osobowych. Prawo dostępu nie jest regulacją nową – przewiduje je również dyrektywa 95/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 24.10.1995 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych i swobodnego przepływu tych danych⁴ oraz ustawa z 29.8.1997 r. o ochronie danych osobowych⁵, a także inne akty prawne dotyczące ochrony danych osobowych⁶.

W ogólnym rozporządzeniu prawu dostępu do danych osobowych poświęcony jest art. 15. Przepis ten jest bardziej szczegółowy niż odpowiadający mu art. 12 lit. a dyrektywy 95/46/WE. Dla przykładu, art. 15 ust. 3 RODO reguluje kwestię ewentualnych opłat za otrzymanie kopii swoich danych, a także możliwość żądania i uzyskania kopii danych drogą elektroniczną. Celem Komisji Europejskiej było wzmocnienie prawa dostępu do danych osobowych, a także harmonizacja szczegółowych warunków korzystania z tego prawa⁷.

Natomiast prawo do przenoszenia danych jest uprawnieniem nowym, które pojawiło się dopiero w ogólnym rozporządzeniu. Zgodnie z art. 20 ust. 1 i 2 RODO prawo do przenoszenia danych składa się z trzech elementów: (1) prawo osoby, której dane dotyczą, do otrzymania w ustrukturyzowanym, powszechnie używanym formacie nadającym się do odczytu maszynowego danych osobowych jej dotyczących, które dostarczyła administratorowi, (2) prawo przesłania tych danych osobowych innemu administratorowi bez przeszkód ze strony administratora, któremu dostarczono

te dane osobowe, oraz (3) prawo żądania, by dane osobowe zostały przesłane przez administratora bezpośrednio innemu administratorowi, o ile jest to technicznie możliwe. Właśnie to ostatnie uprawnienie – do żądania bezpośredniego przesłania danych innemu administratorowi – stanowi *novum* w prawie ochrony danych osobowych⁸.

Komisja Europejska zaproponowała wprowadzenie prawa do przenoszenia danych do porządku prawnego UE jako odpowiedź na trudności w wycofaniu (odebraniu) danych od jednego usługodawcy i przeniesienia ich do innego usługodawcy do dalszego przetwarzania. Komisja uznała, że przy częstym korzystaniu z konkretnej usługi świadczonej online ilość zgromadzonych przez usługodawcę danych osobowych staje się przeszkodą dla zmiany dostawcy usług, nawet jeżeli dostępne są usługi lepsze, tańsze lub lepiej chroniące prywatność. Ponowne ręczne wprowadzanie danych do innej usługi może wymagać zbyt dużego wysiłku. Prowadzi to z kolei do uzależnienia od konkretnego usługodawcy. W opinii Komisji

¹ Autorka jest adwokatem współpracującym z kancelarią prawną Traple Konarski Podrecki i Wspólnicy.

² Dz.Urz. UE L Nr 119, s. 1; dalej jako: RODO.

³ J. Barta, P. Fajgielski, R. Markiewicz, Ochrona danych osobowych. Komentarz, Warszawa 2015, wyd. 6, Lex/el., komentarz do art. 32.

⁴ Dz.Urz. L Nr 281, s. 31–50; dalej jako: dyrektywa 95/46/WE.

⁵ T.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 922.

⁶ Na przykład Konwencja Nr 108 Rady Europy o ochronie osób w związku z automatycznym przetwarzaniem danych osobowych, sporządzona w Strasburgu 28.1.1981 r. (Dz.U. z 2003 r. Nr 3, poz. 25).

⁷ Dokument roboczy służb Komisji – ocena skutków w zakresie wniosku Komisji z 25.1.2012 r. dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i swobodnym przepływem takich danych (ogólne rozporządzenie o ochronie danych), SEC(2012)0072 final (ang. *Commission Staff working paper – impact assessment*), s. 34.

⁸ W. Wiewiórowski, Prawo do przenoszenia danych w ogólnym rozporządzeniu o ochronie danych osobowych, Europejski Przegląd Sądowy 2017, Nr 5, s. 25.

przenoszalność danych jest niezbędna w celu zapewnienia skutecznej konkurencji, co widać na przykładzie innych branż, np. możliwości przenoszenia numerów telefonów⁹.

Niektórzy autorzy twierdzą, że prawo do przenoszenia danych zostało wprowadzone z myślą o internetowych sieciach społecznościowych, co wynika z faktu, że znajduje ono zastosowanie tylko w przypadku, gdy podstawą przetwarzania danych jest zgoda lub umowa¹⁰ (o czym będzie mowa w kolejnej części artykułu). Poza sieciami społecznościowymi jako przykład zastosowania prawa do przenoszenia danych podaje się platformę handlu elektronicznego eBay. Na platformie tej istnieje system oceny sprzedawców. Renoma sprzedawców i pozytywne opinie wyrażane o nich przez kupujących mają olbrzymie znaczenie dla sprzedawców. Umożliwienie przenoszalności profili sprzedawców (wraz z opiniami o nich) znacząco ułatwiłoby im rozpoczęcie swojej działalności na innych platformach handlowych, gdyż nie musieliby budować swojej renomy od zera¹¹.

Prawo do przenoszenia danych – jako dające większą kontrolę nad własnymi danymi i umożliwiające wybór usługodawcy – stanowi też wyraz autonomii informacyjnej jednostki¹². Przyznanie większej kontroli nad swoimi danymi osobom, których dane dotyczą, wskazane jest jako cel regulacji także w wytycznych Grupy Roboczej Artykułu 29¹³ dotyczących prawa do przenoszenia danych¹⁴, a także w motywie 68 RODO.

Analiza porównawcza

W tej części artykułu prawo dostępu i prawo do przenoszenia danych zostaną porównywane pod kątem przesłanek stosowania, ograniczenia stosowania, zakresu przekazywanych danych, formatu przekazywania danych, a także zakresu obowiązków administratora.

1. Przesłanki stosowania

Przesłanki stosowania analizowanych praw można podzielić na kryteria o charakterze prawnym oraz faktycznym.

Przy przesłankach natury prawnej należy odnieść się do prawnych podstaw przetwarzania danych osobowych. Prawo dostępu do danych osobowych stosuje się bez względu na podstawę przetwarzania danych – art. 15 RODO nie zawiera w tym zakresie żadnych ograniczeń. Natomiast zgodnie z art. 20 ust. 1 lit. a RODO prawo przenoszalności znajduje zastosowanie tylko w przypadkach, gdy podstawą przetwarzania danych jest zgoda (art. 6 ust. 1 lit. a lub art. 9 ust. 1 lit. a RODO) lub umowa (art. 6 ust. 1 lit. b RODO).

Należy zwrócić uwagę, że w przypadku gdy przetwarzanie danych ma kilka podstaw prawnych – np. w pewnym zakresie odbywa się w związku z realizacją obowiązku prawnego, częściowo na podstawie umowy, a częściowo na podstawie

uzasadnionego interesu – prawo do przenoszenia danych można stosować tylko w odniesieniu do tych danych, które są przetwarzane na podstawie umowy. Dla przykładu, instytucja finansowa przetwarzająca dane klienta m.in. w celu wykrywania prania brudnych pieniędzy – co odbywa się w ramach wykonania obowiązków prawnych – nie ma obowiązku umożliwiania przenoszenia danych klienta w tym zakresie, mimo że z klientem łączy ją umowa, która również stanowi podstawę przetwarzania danych¹⁵.

Jeśli chodzi o przesłanki natury faktycznej, aby móc korzystać z prawa do przenoszenia danych, przetwarzanie musi odbywać się w sposób zautomatyzowany (art. 20 ust. 1 lit. b RODO). Natomiast sposób przetwarzania danych nie ma znaczenia w przypadku zamiaru skorzystania z prawa dostępu – ma ono zastosowanie zarówno w przypadku przetwarzania w formie papierowej, jak i przy użyciu systemu informatycznego.

Z powyższego wynika, że co do zasady żądania dostępu do danych mogą być składane w każdym przypadku przetwarzania danych, natomiast żądania przenoszenia danych – w wybranych przypadkach.

2. Ograniczenia stosowania

Zarówno w przypadku prawa do przenoszenia danych, jak i prawa uzyskania kopii danych w ramach prawa dostępu przewidziano takie samo ograniczenie stosowania tych praw. Mianowicie korzystanie z nich nie może niekorzystnie wpływać na prawa i wolności innych – co wynika z art. 15 ust. 4 oraz art. 20 ust. 4 RODO. W grę wchodzić mogą różne rodzaje praw osób trzecich, np. prawo do prywatności i ochrony danych osobowych innych osób, ochrona tajemnicy handlowej lub innych praw własności intelektualnej. Dla przykładu, profil osoby w sieci społecznościowej zawiera też dane innych osób, takie jak lista znajomych czy zdjęcia innych osób. Dokumentacja medyczna zawiera dane lekarzy, którzy zajmowali się danym pacjentem. Z kolei dane, takie jak

⁹ Dokument roboczy służb Komisji – ocena skutków..., s. 28; w kontekście prawa konkurencji szerzej: I. Graef, J. Verschakelen, P. Valcke, Putting the right to data portability into a competition law perspective, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2416537 (dostęp z 30.11.2017 r.).

¹⁰ P. de Hert, V. Papakonstantinou, The new General Data Protection Regulation: Still a sound system for the protection of individuals?, *Computer Law & Security Review* 2016, Nr 32, s. 190.

¹¹ B. Van der Auwermeulen, How to attribute the right to data portability in Europe: A comparative analysis, *Computer Law & Security Review* 2017, Nr 33, s. 70.

¹² G. Zanfir, The right to Data Portability in the context of the EU data protection reform, *International Data Privacy Law* 2012, t. 2, Nr 3, s. 152.

¹³ Organ doradczy UE w zakresie ochrony danych osobowych; dalej jako: Grupa Robocza.

¹⁴ Wytyczne Grupy Roboczej Artykułu 29 z 5.4.2017 r. dotyczące prawa do przenoszenia danych (ang. *Guidelines on the right to data portability*), Nr dokumentu WP 242 rew.01, <http://giodo.gov.pl/pl/1520296/10055> (dostęp z 30.11.2017 r.).

¹⁵ Wytyczne Grupy Roboczej dotyczące prawa do przenoszenia danych..., s. 9.

ocena zdolności kredytowej, preferencji zakupowych, stylu życia, potencjalnego rozwoju kariery, są wynikiem analizy przeprowadzonej w oparciu o narzędzia będące przedmiotem tajemnicy przedsiębiorstwa lub prawa autorskiego¹⁶.

Należy jednak podkreślić, że zgodnie z motywem 63 RODO ochrona praw i wolności osób trzecich nie powinna „skutkować odmową udzielenia osobie, której dane dotyczą, jakichkolwiek informacji”. W kontekście prawa dostępu do danych Grupa Robocza wyraziła opinię, że rzadkie będą sytuacje, w których prawa i wolności innych osób byłyby nadrzędne wobec prawa dostępu do danych, a administratorzy nie powinni odmawiać osobom, których dane dotyczą, dostępu do ich danych osobowych, powołując się na przesłankę niekorzystnego wpływu na prawa i wolności innych¹⁷.

W praktyce odpowiedź na pytanie, czy żądanie dostępu do danych lub żądanie przeniesienia danych może niekorzystnie wpływać na prawa i wolności innych osób, będzie wymagała każdorazowej oceny w oparciu o okoliczności konkretnego przypadku¹⁸.

Choć przesłanka niekorzystnego wpływu na prawa i wolności innych brzmi tak samo w przypadku prawa dostępu i prawa do przenoszenia danych, wydaje się, że przy ocenie potencjalnego niekorzystnego wpływu należy brać pod uwagę charakter żądania. O ile żądanie przekazania kopii danych z profilu w sieci społecznościowej w ramach prawa dostępu wydaje się dopuszczalne (szczególnie biorąc pod uwagę, że dane osób trzecich są najprawdopodobniej znane żądającemu¹⁹), o tyle żądanie przeniesienia tych danych do innego usługodawcy budzi wątpliwości. Nie ma bowiem pewności, czy osoby trzecie, których dane są zawarte w profilu osoby składającej żądanie, wyraziłyby zgodę na przetwarzanie ich danych osobowych przez innego usługodawcę lub chęć zawarcia z nim umowy²⁰.

Wytyczne Grupy Roboczej dotyczące prawa do przenoszenia danych nie do końca rozwiewają powyższe wątpliwości. Jeśli chodzi o potencjalny negatywny wpływ na prawo do prywatności innej osoby, Grupa Robocza stwierdziła, że można o nim mówić, jeżeli przesłanie danych do innego administratora (nowego usługodawcy) uniemożliwia osobom trzecim korzystanie z ich praw związanych z przetwarzaniem danych osobowych. Rekomendowane jest też wdrożenie narzędzi umożliwiających osobom żądającym przekazania lub przeniesienia danych wybór danych, które chciałyby otrzymać lub przenieść do innego usługodawcy, a także wyłączenie spod żądania – gdzie to właściwe – danych innych osób²¹. Takie samo rozwiązanie mogłoby być zastosowane w stosunku do kopii danych otrzymywanej w ramach prawa dostępu do danych.

Ponadto, zgodnie z art. 20 ust. 3 RODO, prawo do przenoszenia danych nie ma zastosowania do przetwarzania, które jest niezbędne do wykonania zadania realizowanego w interesie publicznym lub w ramach sprawowania władzy

publicznej powierzonej administratorowi. Takie ograniczenie nie występuje w odniesieniu do prawa dostępu do danych.

Dodatkowe ograniczenia stosowania prawa dostępu i prawa przenoszalności mogą być nałożone na mocy prawa unijnego lub prawa państwa członkowskiego w oparciu o art. 23 RODO. Jednakże takie ewentualne ograniczenia – jako niewynikające bezpośrednio z ogólnego rozporządzenia – pozostają poza zakresem niniejszego artykułu.

Podsumowując, prawo dostępu i prawo przenoszalności mają taką samą przesłankę ograniczającą ich stosowanie w postaci niekorzystnego wpływu na prawa i wolności osób trzecich. Jednakże stosowanie tego kryterium ograniczającego może być różne w odniesieniu do każdego z praw, szczególnie w przypadku składania żądania przesłania danych bezpośrednio innemu administratorowi w ramach prawa przenoszalności. Wydaje się bowiem, że żądanie przesłania danych innemu usługodawcy może częściej powodować niekorzystny wpływ na prawa innych osób niż żądanie dostępu do danych. Ponadto w przypadku prawa przenoszalności przewidziano dodatkową przesłankę ograniczającą, tj. brak stosowania tego prawa przy przetwarzaniu niezbędnym do wykonania zadania realizowanego w interesie publicznym lub w ramach sprawowania władzy publicznej, która nie występuje w odniesieniu do prawa dostępu do danych.

3. Zakres przekazywanych danych

W przypadku otrzymania żądania dostępu do danych administrator przekazuje osobie, której dane dotyczą, informacje o przetwarzaniu jej danych osobowych wskazane w art. 15 ust. 1 RODO, a także kopię tych danych. Wśród informacji o przetwarzaniu danych znajduje się m.in. cel przetwarzania danych, zakres przetwarzanych danych, informacje o odbiorcach danych, informacje o prawach przysługujących osobie, której dane dotyczą.

¹⁶ Szerzej zob. *G. Malgieri, Trade Secrets v Personal Data: a possible solution for balancing rights*, *International Data Privacy Law* 2016, t. 6, Nr 2, s. 102.

¹⁷ Wytyczne Grupy Roboczej Artykułu 29 z 3.10.2017 r. dotyczące zautomatyzowanego podejmowania decyzji i profilowania zgodnie z rozporządzeniem 2016/679 (ang. *Guidelines on Automated individual decision-making and Profiling for the purposes of Regulation 2016/679*), Nr dokumentu WP 251, http://ec.europa.eu/newsroom/just/document.cfm?doc_id=47963 (dostęp z 30.11.2017 r.), s. 24.

¹⁸ *E. Parry, Subject Access and Data Portability*, [w:] *R. Jay (red.), Guide to the General Data Protection Regulation*, Londyn 2017, s. 251.

¹⁹ Jednym z kryteriów, które należy wziąć pod uwagę, jest to, czy dane osoby trzeciej są znane osobie żądającej dostępu do danych – zgodnie z Kodeksem postępowania dotyczącym żądań dostępu do danych (ang. *Subject access code of practice*) przygotowanym przez Komisarza ds. Informacji (ang. *Information Commissioner*, brytyjski organ nadzorczy do spraw ochrony danych osobowych), s. 39.

W Kodeksie znajdują się praktyczne wskazówki dotyczące odpowiadania na żądania dostępu do danych w sytuacji, gdy dane te zawierają też dane osobowe osoby innej niż żądający, <https://ico.org.uk/media/for-organisations/documents/2014223/subject-access-code-of-practice.pdf> (dostęp z 30.11.2017 r.).

²⁰ *B. Van der Auwermeulen, How to attribute...*, s. 60.

Jeśli chodzi o kopię danych przekazywanych w ramach prawa dostępu, art. 15 RODO nie przewiduje ograniczeń dotyczących zakresu tych danych. Co do zasady obowiązkiem administratora jest więc ujawnienie wszystkich danych o osobie, która składa żądanie dostępu, w tym danych zebranych przez administratora nie od osoby, której dane dotyczą. Ograniczenia w tym zakresie mogą jednak wynikać z opisanego wyżej niekorzystnego wpływu na prawa i wolności innych osób.

Natomiast prawo otrzymania danych w ramach prawa do przenoszenia danych, zgodnie z art. 20 ust. 1 RODO, jest ograniczone tylko do takich danych osobowych, które dotyczą osoby składającej żądanie i jednocześnie zostały przez nią dostarczone administratorowi. Takie ujęcie zakresu danych podlegających przenoszeniu może wynikać z genezy prawa do przenoszenia danych jako prawa mającego zastosowanie szczególnie w odniesieniu do sieci społecznościowych²².

Należy w tym kontekście odnieść się do definicji „danych dostarczonych administratorowi” przedstawionej przez Grupę Roboczą w wytycznych dotyczących przenoszalności. Zgodnie z wytycznymi można dokonać podziału danych na trzy kategorie:

- 1) dane świadomie i aktywnie przekazywane przez osobę, której dane dotyczą (np. adres pocztowy);
- 2) dane wynikające z obserwacji działalności osoby, której dane dotyczą (np. dane surowe o zużyciu energii zbieranie przez inteligentne liczniki, dane o lokalizacji), oraz
- 3) dane wywiedzione lub wynikowe, wynikające z przeprowadzonej przez administratora analizy danych surowych lub profilowania (np. profil użytkownika, ocena zdolności kredytowej)²³.

W opinii Grupy Roboczej należy przyjąć szeroką definicję danych dostarczonych przez osobę, której dane dotyczą. Rzecznicy ochrony danych postulują, że w pojęciu tym powinny mieścić się dwie pierwsze z przedstawionych powyżej kategorii danych osobowych, tj. dane świadomie i aktywnie przekazywane przez osobę, której dane dotyczą, jak również dane zaobserwowane o tej osobie²⁴. Takie podejście spotkało się z krytyką ze strony przedstawicieli przedsiębiorców²⁵, a także zgłoszeniem wątpliwości przez Komisję Europejską²⁶.

W ramach przygotowań do rozpoczęcia stosowania ogólnego rozporządzenia administratorzy podlegający obowiązkowi udostępniania danych w ramach prawa przenoszalności będą więc musieli określić zakres danych podlegających przenoszeniu i przygotować pod tym kątem swoje systemy informatyczne.

Podsumowując, zakres danych przekazywanych w ramach kopii danych na podstawie prawa dostępu jest szerszy niż w przypadku prawa do przenoszenia danych. Przenoszeniu nie podlegają bowiem dane wywnioskowane o osobie, której dane dotyczą, na podstawie danych przez nią dostarczonych lub o niej zaobserwowanych. Natomiast w ramach

kopii danych uzyskiwanej na podstawie prawa dostępu do danych powinny się co do zasady znaleźć także dane wywnioskowane o osobie składającej żądanie dostępu (np. jej profil marketingowy oraz dane wykorzystane w celu przypisania jej do danego profilu lub do utworzenia profilu²⁷).

4. Format przekazywania danych

W przypadku prawa dostępu do danych ogólne rozporządzenie nie przewiduje żadnego szczególnego formatu przekazywania danych. Jedynym wymogiem jest to, aby dane były czytelne dla osoby składającej żądanie. Dane mogą być przekazywane zarówno w formie papierowej, jak i elektronicznej, przy czym – zgodnie z art. 15 ust. 3 RODO – jeżeli żądanie otrzymania kopii danych jest składane drogą elektroniczną, zasadą jest udzielanie odpowiedzi powszechnie stosowaną drogą elektroniczną. W motywie 63 RODO administratorzy są też zachęceni do udostępnienia osobom, których dane dotyczą, systemu, który zapewniłby bezpośredni dostęp do ich danych osobowych. Nie ma jednak wymogów co do szczególnego elektronicznego formatu danych.

Natomiast w przypadku prawa do przenoszenia danych art. 20 ust. 1 RODO wprost wskazuje, że dane mają być udostępniane w ustrukturyzowanym, powszechnie używanym formacie nadającym się do odczytu maszynowego. Dodatkowe wyjaśnienia są zawarte w motywie 68 RODO, zgodnie z którym format powinien być interoperacyjny, przy czym nie nakłada to na administratorów obowiązku prowadzenia lub wprowadzenia kompatybilnych technicznie systemów przetwarzania. Grupa Robocza wskazała w wytycznych, że formaty przekazywania danych mogą różnić się w zależności od sektora, ale „zawsze należy wybierać je tak, aby osiągnąć cel bycia interpretowalnym [przez system informatyczny – dop. aut.] i zapewnić osobie, której dane dotyczą, duży stopień przenoszenia danych”²⁸. Nie może to być format, z którego korzystanie wymagałoby zakupu kosztownych licencji²⁹.

Należy zatem stwierdzić, że prawo dostępu różni się istotnie od prawa do przenoszenia danych w zakresie formatu przekazywania danych.

²¹ Wytyczne Grupy Roboczej dotyczące prawa do przenoszenia danych..., s. 12–13.

²² E. Parry, Subject Access..., s. 239.

²³ Wytyczne Grupy Roboczej dotyczące prawa do przenoszenia danych..., s. 10–11.

²⁴ *Ibidem*, s. 10.

²⁵ W. Wiewiórowski, Prawo do przenoszenia..., s. 29.

²⁶ D. Meyer, European Commission, experts uneasy over WP29 data portability interpretation, <https://iapp.org/news/a/european-commission-experts-uneasy-over-wp29-data-portability-interpretation/> (dostęp z 30.11.2017 r.).

²⁷ Wytyczne Grupy Roboczej dotyczące zautomatyzowanego podejmowania decyzji i profilowania..., s. 24.

²⁸ Wytyczne Grupy Roboczej dotyczące prawa do przenoszenia danych..., s. 19.

²⁹ *Ibidem*, s. 19.

5. Zakres obowiązków administratora

Na podstawie art. 15 RODO obowiązkiem administratora jest przekazanie osobie, której dane dotyczą, informacji, o których mowa w ust. 1 tego przepisu (m.in. o celu przetwarzania, zakresie danych, odbiorcach danych), a także kopii danych tej osoby. W związku z tym administrator powinien także dokonać oceny, czy przekazanie danych może niekorzystnie wpłynąć na prawa i wolności innych. Administrator powinien być przygotowany na to, aby w miesięcznym terminie wyznaczonym przez art. 12 ust. 3 RODO odpowiedzieć na żądanie dostępu do danych, w tym także drogą elektroniczną.

Natomiast w przypadku prawa do przenoszenia danych obowiązkiem administratora przekazującego (pierwotnego) dane jest udostępnienie osobie, której dane dotyczą, danych przez nią dostarczonych administratorowi w szczególnym formacie elektronicznym. Ponadto, przy uwzględnieniu technicznych możliwości, administrator pierwotny powinien – na żądanie osoby, której dane dotyczą – przekazać dane tej osoby bezpośrednio innemu administratorowi (otrzymującemu) wskazanemu przez tę osobę. Obowiązek taki nie występuje w przypadku prawa dostępu do danych. W związku z prawem przenoszalności na pierwotnym administratorze ciąży obowiązek przygotowania odpowiednich narzędzi, w tym przygotowania swoich systemów informatycznych, do przekazywania danych osobie składającej żądanie lub bezpośrednio wskazanemu przez nią wtórnemu administratorowi³⁰. Ponadto administrator przekazujący dane powinien określić zakres przenoszonych danych, jako że spod prawa do przenoszenia wyłączone są dane wywnioskowane o konkretnej osobie³¹. Podobnie jak w przypadku prawa dostępu, administrator przekazujący powinien dokonać oceny, czy przeniesienie danych nie będzie niekorzystnie wpływać na prawa i wolności innych.

Należy też odnieść się pokrótce do obowiązków administratora otrzymującego dane w wyniku żądania przeniesienia danych. Zgodnie z wytycznymi Grupy Roboczej administrator otrzymujący powinien zapewnić, aby przekazane mu dane były adekwatne i nienadmierne w stosunku do celu nowego przetwarzania danych. Ponadto nowy administrator jest odpowiedzialny za zapewnienie zgodności z innymi zasadami przetwarzania danych określonymi w art. 5 RODO, np. z zasadą legalności i ograniczenia celu³². Administrator otrzymujący musi więc m.in. określić cel przetwarzania danych oraz podstawę prawną przetwarzania danych. W praktyce może to rodzić wiele trudności, ponieważ administrator przyjmujący nie ma możliwości uprzedniego sprawdzenia, czyje i jakie dane otrzyma³³. W doktrynie podnosi się zatem, że administrator otrzymujący powinien mieć możliwość wyboru co do tego, które z otrzymanych danych przyjąć do przetwarzania, a które usunąć³⁴. Innym obowiązkiem, który administrator

otrzymujący powinien spełnić niedługo po otrzymaniu danych, jest obowiązek informacyjny.

Z powyższych rozważań wynika, że zakres obowiązków administratora w przypadku otrzymania żądania dostępu do danych jest dużo węższy niż w przypadku żądania przeniesienia danych. Administrator odpowiadający na żądanie dostępu jest zobowiązany jedynie do przekazania osobie, której dane dotyczą, określonych informacji dotyczących przetwarzania oraz kopii danych tej osoby. Natomiast w ramach prawa do przenoszenia danych administrator musi określić zakres przekazywanych danych, przekazać dane w szczególnym formacie lub nawet przekazać je bezpośrednio innemu administratorowi danych. Ponadto istotne obowiązki są nałożone na administratora otrzymującego dane w wyniku żądania przeniesienia danych, chociażby zapewnienie legalności przetwarzania danych.

Podsumowanie

Mimo że prawo do przenoszenia danych osobowych bywa określane jako rozszerzenie prawa dostępu do danych, między tymi uprawnieniami zachodzą istotne różnice. Po pierwsze, różne są przesłanki stosowania tych praw – prawo dostępu obowiązuje bez względu na podstawę prawną przetwarzania danych i sposób ich przetwarzania, natomiast z prawa do przenoszenia danych można korzystać tylko, jeżeli przetwarzanie odbywa się w sposób zautomatyzowany oraz jeżeli podstawą prawną przetwarzania danych jest zgoda lub umowa.

Po drugie, zakres danych przekazywanych w kopii danych w ramach prawa dostępu jest szerszy niż w przypadku prawa do przenoszenia danych. Przenoszeniu nie podlegają bowiem dane wywnioskowane o osobie, której dane dotyczą, a jedynie dane aktywnie dostarczone przez tę osobę lub o niej zaobserwowane. Natomiast w ramach kopii danych uzyskiwanej na podstawie prawa dostępu do danych powinny się co do zasady znaleźć wszystkie dane przetwarzane o osobie składającej żądanie, w tym dane uzyskane niebezpośrednio od tej osoby lub dane wywnioskowane o niej.

Kolejną różnicą jest format przekazywania danych. W przypadku prawa do przenoszenia danych musi to być ustrukturyzowany, powszechnie używany format nadający się do odczytu maszynowego, natomiast format nie ma znaczenia przy odpowiadaniu na żądanie dostępu do danych,

³⁰ W. Wiewiórowski, Prawo do przenoszenia..., s. 27.

³¹ M. Czerniawski, Obowiązki administratora danych wynikające z prawa do przenoszenia danych, MoP 2017, Nr 20 (dodatek), s. 31.

³² Wytyczne Grupy Roboczej dotyczące prawa do przenoszenia danych..., s. 7.

³³ M. Czerniawski, Obowiązki administratora..., s. 32.

³⁴ W. Wiewiórowski, Prawo do przenoszenia..., s. 28.

o ile przekazane informacje są czytelne dla osoby, której dane dotyczą.

Ponadto zakres obowiązków administratora w przypadku otrzymania żądania dostępu do danych jest węższy niż w przypadku żądania przeniesienia danych. Głównym obowiązkiem administratora odpowiadającego na żądanie dostępu jest przekazanie osobie, której dane dotyczą, określonych informacji dotyczących przetwarzania oraz kopii danych tej osoby. Natomiast w przypadku prawa do przeniesienia danych administrator przenoszący jest zobowiązany do określenia zakresu przekazywanych danych, przekazania danych w szczególnym formacie lub nawet do przekazania ich bezpośrednio innemu administratorowi danych. To właśnie ten drugi obowiązek – przesłanie danych bezpośrednio innemu administratorowi – stanowi najistotniejszą różnicę między prawem dostępu a prawem do przenoszenia danych. W ramach prawa dostępu istnieje bowiem jedynie wymóg przekazania danych osobie, której dane dotyczą. Natomiast w związku z przenoszeniem danych istotne obowiązki ciąży także na administratorze otrzymującym dane, w tym zapewnienie zgodności z zasadami przetwarzania danych.

Z kolei jeśli chodzi o podobieństwa między prawem dostępu a prawem przenoszalności, należy wskazać taką samą przesłankę ograniczającą ich stosowanie w postaci

niekorzystnego wpływu na prawa i wolności osób trzecich. W praktyce może jednak okazać się, że to kryterium ograniczające będzie różnie stosowane w odniesieniu do każdego z praw, szczególnie jeżeli żądaniem zgłaszanym w ramach prawa do przenoszenia danych jest bezpośrednio przesłanie danych innemu administratorowi.

Jak się wydaje, przy stosowaniu prawa do przenoszenia danych mogą pojawiać się różne trudności i wątpliwości. Administratorzy będą musieli ustalić zakres danych podlegających przenoszeniu przy uwzględnieniu podstawy prawnej przetwarzania danych (co może być szczególnie skomplikowane w sytuacji, gdy przetwarzanie odbywa się w oparciu o kilka podstaw) oraz tego, które dane należy uznać za dostarczone przez osobę składającą żądanie – gdzie należy odnieść się do wytycznych Grupy Roboczej. Ponadto konieczne będzie określenie formatu przekazywania danych. Warto też zastanowić się nad kryteriami ustalania, kiedy może zachodzić niekorzystny wpływ na prawa i wolności osób trzecich, oraz czy w związku z tym korzystanie z prawa do przenoszenia danych powinno być ograniczone. Wątpliwości będą też dotyczyły administratorów otrzymujących dane i będą oni musieli rozwiązać problemy związane z określeniem podstawy prawnej przetwarzania, celu przetwarzania lub też z minimalizacją danych.

Słowa kluczowe: dane osobowe, ochrona danych osobowych, ogólne rozporządzenie o ochronie danych, prawo dostępu, prawo do przenoszenia danych.

Right to data access and right of portability – comparing aim of regulation, scope and premises of applying

The aim of the present article is to determine the differences between the right to personal data access and the right of personal data portability based on the Regulation 2016/679 of 27 April 2016 of the European Parliament and the Council of the European Union on the protection of legal persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing the Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation). Firstly, the author presents the aim of the regulation of the right to data access and the right of data portability. Next, there is a comparative analysis regarding premises of applying each of these rights, limitation of applying them, scope of transferred data based on each right, form of transferring data, and also obligations of an administrator in case of making a request to use the right to data access or the right to data portability. Moreover, the article points to practical problems which may occur while replying to requests of people whose data concern using the abovementioned rights.

Key words: personal data, protection of personal data, general data protection regulation, right to access, right to transfer data.